

Spisovateľka Sigrid Undsetová – katolíčka pre našu dobu

Mikuláš Hučko

7. júna 2022 ✝ Cirkev História Kultúra

20. mája uplynulo 140 rokov od narodenia Sigrid Undsetovej, nórskej spisovateľky, výnimočnej osobnosti a nositeľky Nobelovej ceny za literatúru, ktorá jej bola udelená v roku 1928.

Sigrid Undsetová vo svojej pracovni v Bjerkebak

zdroj: wikimedia commons / public domain

Narodila sa v malom mestečku Kalundborg v Dánsku. Keď mala dva roky, jej rodina sa presťahovala do Nórska. Vyrastala v Osle (ktoré sa do roku 1925 volalo Kristiania). Otec, archeológ, zomrel, keď mala jedenásť rokov. Rodinná situácia ju donútila vzdať sa nádeje na získanie univerzitného vzdelania a tak hneď po skončení školy získala prácu sekretárky v strojárnej spoločnosti v Kristianii, ktorú vykonávala desať rokov.

Napriek tejto nepriazni osudu ako dvadsaťdvaročná ročná sekretárka napísala svoj prvý román, ktorý však vydavateľ – odmietol. Nedala sa znechutiť a napísala menej rozsiahle beletristické dielo, ktoré bolo po počiatočnom odmietnutí nakoniec vydané. Po vydaní tretej knihy opustila prácu v kancelárii a bola pripravená žiť zo svojich kníh, ktoré sa dobre predávali.

Náboženskú výchovu nedostala prakticky nijakú, keďže obaja rodičia boli ateisti. Formálne bola luteránka, ale luteránstvo, ktoré bolo štátom podporovaným náboženstvom, opustila, pretože zistila, že je mdlé. A kresťanstvom sa na čas prestala zaoberať. Jej učitelia v škole totiž predstavovali svoju verziu Boha a cirkvi, ktorá ju vôbec nepriťahovala. Ich Ježiš bol síce ľudský, ale nič viac. Nebol „ľudskejší ako tá najušľachtilejšia ľudskosť, akú som si vedela predstaviť. Bol múdry, ale nič viac.“ Ba neskôr sa niekoľkokrát vracia k tomu, že títo učitelia si takéhoto Ježiša vlastne vymysleli sami. Logicky uvažovala: „Naozaj som nevidela potrebu Boha, ak by jediným účelom Jeho existencie malo byť to, že bude súhlasiť s mojimi predstavami o dobre a zle, o cti a hanbe a schvaľovať moje ideály a odsudzovať to, čo aj ja odsudzujem.“ Mohla spokojne veriť tomu, čomu verila, bez toho, aby si vytvorila Boha, ktorý by mal s ňou súhlasiť.

Sigrid Undsetová, 1928

zdroj: wikimedia commons

Potom sa však jej argumentácia začína meniť. Nehovorí to explicitne, ale píše o **hľadaní autority**, ktoré vyplynulo z toho, že vlastne hľadala odpustenie. *„Vedela som, čo znamená ľútosť nad krutosťou voči iným, skrývaná zbabelosť, pohodlnosť tam, kde je neodpustiteľná. Život, môžem povedať, v súlade s mojím humanistickým, súkromným náboženstvom, neviedol k príjemnej spokojnosti so sebou samou.“*

Začala vnímať aj iné pravdy o ľudskom živote, ktoré poukazovali na kresťanstvo. Videla, že ľudská autorita potrebuje nad sebou Božiu autoritu. Bez Boha ľudské vedenie znamená len to, že jeden človek hovorí ostatným, čo majú robiť, bez toho, aby sám poznal pravdu.

Videla, že samotný život poukazuje na nevyhnutnosť života po smrti. A pochopila, že viera v ľudské bratstvo závisí od prijatia toho, *„že sme všetci spoludedičia privedení na mizinu po páde Adama“*. Preto *„nás pred nami samými môže zachrániť len nadprirodzený zásah. Cirkev učí, že touto záchranou bol sám Kristus.“*

Potom sa úprimne priznáva: *„Nakoniec som dospela k tomu, že som si uvedomila, že ja vlastne vôbec neverím v Boha. Ale ešte menej som verila, žeby som bola neveriaca... Neostávalo mi nič iné, ako ísť za kňazom a požiadať ho, aby ma poučil o všetkom, čo katolícka Cirkev skutočne učí.“*

Sigrid Undsetová jasne videla falošné predstavy a nádeje moderného človeka, ktorého *„nádejou je, že ľudstvo nenájde absolútnu Pravdu, pretože si namýšľa, že život by tým stratil všetko svoje čaro a nastal by koniec jeho slobody“*. Chce žiť v „Krajine snov“, ktorá vraj ponúka *„nádhernú slobodu vo svete, o ktorého systéme a kvalite sami rozhodujeme“*.

To znamená, že nechce mať nad sebou žiadnu autoritu, najmä nie katolícku Cirkev. Undsetová však prichádza k záveru: *„**Túžime po autorite a potrebujeme autoritu**, lebo sme v skutočnosti stvorení na to, aby sme sa podvolili tej, ktorá jediná má nad nami legitímne právo – autorite Stvoriteľa.“*

Undsetová od začiatku považovala ľudskú autoritu za nedostatočnú. *„Ludia, ktorí o sebe tvrdia, že sú liberálne zmýšľajúci, radikálni alebo že držia krok s dobou, sú najčastejšie mimoriadne*

bigotní.“ Zistila, že učitelia, ktorí svojim žiakom hovorili, aby mysleli sami za seba, to nikdy nemysleli vážne.

Do katolíckej Cirkvi vstúpila v roku 1924. Zdôrazňovala, že vždy verila, „že *katolícka Cirkev je totožná s Cirkvou, ktorú založil Kristus*“. To vysvetľuje prečo, keď ešte bola mimo Cirkvi, napísala román *Kristin Lavransdatter*, hlboko katolícky príbeh odohrávajúci sa v stredovekom Nórsku.

Dejiny protestantskej „reformácie“ vždy chápala ako dejiny rebélie proti kresťanstvu, aj keď rebelmi boli veriaci kresťania, ktorí si mysleli, že pravé kresťanstvo musí lepšie ladiť s ich subjektívnymi ideálmi než so skutočnosťou.

„Pretože verím, že Ježiš Kristus je Boh, môj Stvoriteľ, verím aj tomu, že On vybudoval svoju Cirkev takú, akú ju človek potrebuje,“ uzatvára. Dáva nám svoj pokoj, ktorý prirovnáva k pokoju v hĺbke oceánu, neovplyvnenému počasím na hladine.

„Naša praktická skúsenosť je, že Božie kráľovstvo je v nás, hoci sa ocitáme v obklúčení vlastného nepokojného ja, ktoré sa napoly zaoberá realitou, napoly ilúziami sveta. Nadprirodzeným spôsobom však zakúšame, že Boh je v nás a neprestajne udržiava svoje Kráľovstvo v nás napriek našim útokom proti nemu.“

Bjerkebæk, Lillehammer, Nórsko. Sigrid Undsetová žila v tomto dome v rokoch 1919–1949,

dnes sa tu nachádza múzeum

zdroj: wikimedia commons

Duchovnú potravu dostávala od svätých, ktorých horlivo čítala. Jej posledné dielo, životopis svätej Kataríny Sienskej, sa považuje za jedno z najlepších diel svojho druhu o tejto výnimočnej svätici.

„Veľmi potrebujeme múdrosť svätice,“ vyhlásila. Katolícki svätci v dejinách sú „*jediní úplne normálni rozumní ľudia... v neustálej konfrontácii so svetom*“.

Mnohí súčasníci Undsetovej považovali jej konverziu za škandalóznú. V tom čase bolo v Nórsku veľmi málo praktizujúcich katolíkov. Útoky proti jej charakteru a viere boli niekedy dosť zúrivé. Napriek tomu tieto útoky iba posilnili jej odhodlanosť a podnietili jej literárne nadanie, ktoré využila vo verejných diskusiách pri obhajobe Cirkvi.

V roku 1935 uverejnila esej s názvom *Pokrok, rasa, náboženstvo*, v ktorej útočila na rasistickú filozofiu nacistov. V rámci odvety boli všetky jej knihy z knižníc v Nemecku odstránené a nórske nacistické noviny

Fronten ju odsúdili.

Nemecko napadlo Nórsko 9. apríla 1940. Nacisti označili Undsetovú za nórskeho nepriateľa číslo jeden, pretože ostro odsudzovala nacizmus a Hitlerovo prenasledovanie Židov. Preto bola nútená utiecť. Bol to vyčerpávajúci útek cez nórske hory do Švédska a potom cez Rusko a Japonsko do Spojených štátov, kde strávila nasledujúcich päť rokov. Šesť dní po úteku sa dozvedela, že jej syn, ktorý bojoval za Nórsko, zahynul v boji pri pokuse odraziť nemeckú inváziu.

Sigrid Undsetová bola podľa všetkých kritérií výnimočná osobnosť. Nie je prehnané tvrdiť, že bola najväčšou spisovateľkou 20. storočia. Zastávala názor, že materstvo nie je „zamestnanie“, ale samotný život. Odmietala feminizmus. Domáce práce pre ňu neboli povinnosťou, ale zdrojom radosti. Tvrdila, že práve „feministická emancipácia“ je formou „otroctva“.

Sigrid Undsetová zomrela vo veku 67 rokov. Je pochovaná v Mansali v Nórsku vedľa hrobov svojich dvoch detí pod nápisom: „Hľa, služobnica Pána“.

URL adresa článku: <http://christianitas.sk/spisovatelka-sigrid-undsetova-katolicka-pre-nasu-dobu/>